

Sygn. akt III USK 517/21

POSTANOWIENIE

Dnia 10 sierpnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania S.F.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

o prawo do emerytury pomostowej,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 10 sierpnia 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 17 czerwca 2021 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od odwołującego się na rzecz organu rentowego kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 17 czerwca 2021 r., wydanym na skutek apelacji wniesionej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w L. z dnia 23 lutego 2021 r., zmienił ten wyrok i oddalił od decyzji organu rentowego z dnia 20 września 2019 r., która odmówiono przyznania ubezpieczonemu S. F. prawa do emerytury pomostowej.

Ubezpieczony S. F. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 17 czerwca 2021 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszeniu przepisów postępowania mogące mieć istotny

wpływ na wynik sprawy to jest art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c., a także naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest art. 49 w związku z art. 3 ust. 3 i 5 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych w związku z punktem 18 załącznika nr 2 do tejże ustawy oraz w związku z poz. 4a, pkt 5 w dziale XII Zarządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 lipca 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach resortu zdrowia i opieki społecznej.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na oczywistą zasadność tego środka zaskarżenia. Jego zdaniem, oczywista zasadność skargi wynika z naruszenia przez Sąd drugiej instancji przepisów postępowania mogącego mieć istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., oraz przepisów prawa materialnego, tj. art. 49 w związku z art. 3 ust. 3 i 5 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych w związku z punktem 18 załącznika nr 2 do tejże ustawy oraz pozycją 4a, pkt 5 w dziale XII Zarządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 lipca 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach resortu zdrowia i opieki społecznej. Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego jednoznacznie wynikało bowiem, że w spornym okresie, to jest w latach 1982-2004, wykonywana przez skarżącego praca sanitariusza-noszonego odpowiadała definicji pracy w szczególnych warunkach zawartej w dziale XII, poz. 4a, pkt 5 załącznika nr 1 do zarządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 lipca 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach resortu zdrowia i opieki społecznej oraz pkt 18 załącznika do ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, to jest pracy członków zespołu ratownictwa medycznego. Na szczególną uwagę zasługiwał także fakt, że mimo wejścia w życie w 2006 r. ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym nie było żadnych podstaw do różnicowania czy też odmiennego traktowania pracy wykonywanej przez członków dawnego pogotowia ratunkowego, a obecnych członków zespołu ratownictwa medycznego, czego nie uwzględnił Sąd Apelacyjny w [...]. W tym zakresie jedyna różnica odnosi się do odmiennej struktury organizacyjnej obecnego

ratownictwa medycznego oraz kwestii zdobywania wykształcenia i dysponowania wiedzą fachową przez ratownika medycznego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada także przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy

orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącego o przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów przede wszystkim z tej przyczyny, że zawarty w tym wniosku wywód mający potwierdzać oczywistą zasadność skargi opiera się zasadniczo na próbie zanegowania przeprowadzonej przez Sąd drugiej instancji oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz poczynionych na tej podstawie ustaleń faktycznych. Skarżący podnosi bowiem, że Sąd drugiej instancji niezasadnie przyjął, że mniej więcej połowa czasu pracy skarżącego była przeznaczona na realizację wyjazdów zespołów transportowych, niepodjęmowanych w celu ratowania osób „w stanie zagrożenia zdrowotnego”, gdy tymczasem realizowane przez niego „zlecenia transportowe” miały charakter doraźny. Próbę podważenia dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych potwierdza również powołanie w ramach procesowej podstawy zaskarżenia art. 233 § 1 k.p.c. (w związku z art. 227 k.p.c.). Tymczasem, jak to było już wielokrotnie wyjaśniane w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego, treść oraz kompozycja art. 398³ k.p.c. przemawiają za przyjęciem tezy, że choć generalnie dopuszczalne jest oparcie skargi kasacyjnej na podstawie naruszenia przepisów postępowania, to jednak z wyłączeniem zarzutów dotyczących ustalenia

faktów lub oceny dowodów, choćby naruszenie odnośnych przepisów mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Inaczej rzecz ujmując, niedopuszczalne jest oparcie skargi kasacyjnej na podstawie, którą wypełniają takie właśnie zarzuty. Przepis art. 398³ § 3 k.p.c. wprawdzie nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, ale nie ulega wątpliwości, że obejmuje on art. 233 k.p.c., albowiem właśnie ten przepis określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 października 2010 r., II PK 96/10, LEX nr 687025, z dnia 24 listopada 2010 r., I UK 128/10, LEX nr 707405, czy też z dnia 24 listopada 2010 r., I PK 107/10, LEX nr 737366). Dlatego podnoszony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w ogóle nie może być rozpatrywany przez Sąd Najwyższy. Powołanie się na błędną ocenę dowodów nie może też stanowić przesłanki do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Niezależnie od powyższych spostrzeżeń, Sąd Najwyższy stwierdza, że w jego orzecznictwie ukształtował się już pogląd, zgodnie z którym art. 3 ust. 4 ustawy o emeryturach pomostowych dotyczący pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach (analogicznie jak art. 3 ust. 5 odnoszący się do pracowników wykonujących prace o szczególnym charakterze) zawiera dodatkowe kryterium, którego spełnienie pozwala na uznanie danego rodzaju prac za prace w szczególnych warunkach. Jest to wymóg związany z czasem narażenia pracownika na wpływ czynników ryzyka wymienionych w art. 3 ust. 1 (i odpowiednio w art. 3 ust. 3) ustawy o emeryturach pomostowych. W obu przepisach ustawy nie chodzi więc o wymiar czasu pracy określony w umowie o pracę, lecz o wymiar czasu pracy faktycznie wykonywanej w narażeniu na czynniki ryzyka, które powodują, że dane prace są pracami wykonywanymi w szczególnych warunkach bądź w szczególnym charakterze. Dlatego też dla uznania, że praca jest wykonywana w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, nie wystarcza określenie w umowie o pracę, że pracownik został zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na konkretnym stanowisku, z zajmowaniem którego związana jest jedynie (potencjalna) konieczność wykonywania prac wymienionych w wykazach stanowiących załączniki nr 1 i nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych, ale niezbędne jest, aby prace

takie rzeczywiście wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy, to jest codziennie i przez całą przewidzianą dla niego dniówkę roboczą. Za takim rozumieniem użytego w tych przepisach pojęcia „w pełnym wymiarze czasu pracy” przemawia w szczególności to, że ustawodawca związał go z - również użytym w tym przepisie - sformułowaniem „pracowników wykonujących”, co jednoznacznie wskazuje, iż ów pełny wymiar czasu pracy nie wynika z samego tylko faktu zatrudnienia na określonym stanowisku w pełnym wymiarze czasu pracy, lecz jest związany z rzeczywistym „wykonywaniem” prac, o których mowa w ust. 1 lub ust. 3, w takim właśnie wymiarze czasu pracy. W pełni uprawnione jest zatem odwołanie się w omawianym zakresie do utrwalonej wykładni podobnych pojęć użytych w § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w myśl której praca w szczególnych warunkach, to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do tego rozporządzenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2021 r., I USKP 17/21, LEX nr 3193877 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2021 r., I USK 262/21, LEX nr 3362140 o powołane tam orzecznictwo).

Sąd Najwyższy zauważa ponadto, że Sąd drugiej instancji respektował taki właśnie kierunek wykładni art. 3 ust. 5 ustawy o emeryturach pomostowych, przyjmując go za podstawę ustalonego w sprawie stanu faktycznego, z którego wynikało, że czynności wykonywane przez skarżącego jako sanitariusza-noszonego w dziale pomocy doraźnej Zespołu Opieki Zdrowotnej w B., gdzie był zatrudniony w latach 1982-2004, mniej więcej w połowie były realizowane w ramach wyjazdowych zespołów transportowych. Nie miały one więc charakteru doraźnego, jak sugeruje skarżący. Zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy jest natomiast związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, co oznacza, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznej ocenie i tak musiałby uwzględnić owe ustalenia faktyczne przy rozpatrywaniu powołanych w skardze zarzutów naruszenia prawa materialnego,

którego przepisy stanowiły rzeczywistą podstawę prawną rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym wyroku.

Końcowo Sąd Najwyższy stwierdza i to, że o potrzebie poddania skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu nie przekonuje także sugestia skarżącego, jakoby stanowisko Sądu drugiej instancji, w myśl którego za pracowników wykonujących prace o szczególnym charakterze mogą być uznani tylko ci pracownicy ratownictwa medycznego, którzy wykonują prace członków zespołów ratownictwa medycznego polegające na udzielaniu w warunkach pozaszpitalnych świadczeń opieki zdrowotnej w celu ratowania osób będących w stanie zagrożenia zdrowotnego, było efektem błędnej wykładni art. 49 w związku z art. 3 ust. 3 i 5 ustawy o emeryturach pomostowych. Stanowisko to jest bowiem co najmniej uprawnione, jeśli zważyć, że w myśl art. 3 ust. 3 powołanej ustawy za wykonywanie prac w szczególnych warunkach można uznać wykonywanie tylko takich prac, które wymagają szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej i których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się. Prace polegające wyłącznie na transporcie nawet osób chorych takich cech natomiast z całą pewnością nie wymagają.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał więc, że skarżący nie wykazał potrzeby rozpoznania jego skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a w odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, orzekł jak w sentencji postanowienia.

[as]